

AKTYWNOŚĆ BIBLIOTEKI JAGIELLOŃSKIEJ WE WSPOMAGANIU PROCESU DYDAKTYCZNEGO UNIwersYTETU JAGIELLOŃSKIEGO ORAZ W REALIZACJI SPOŁECZNEJ POTRZEBY UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

Wprowadzenie

Biblioteka Jagiellońska, jak każda biblioteka w Polsce, funkcjonuje na podstawie określonych aktów prawnych. Zadania, które powinna lub może wykonywać są określone w różnych dokumentach. Podstawowym aktem prawnym jest Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Ustawa, 1997, s. 1). W artykule 4 tej Ustawy pojawia się zapis o edukacyjnej działalności, którą mogą prowadzić biblioteki. W *Statucie Uniwersytetu Jagiellońskiego* (Statut, 2006, s. 30), w § 68 mowa jest o organizacji i zadaniach Biblioteki Jagiellońskiej, które określa regulamin uchwalony przez Senat na wniosek dyrektora Biblioteki, zaopiniowany przez Radę Biblioteczną. Obecnie obowiązujący *Regulamin Biblioteki Jagiellońskiej* (Regulamin, 2017, s. 3-4) w § 3 stwierdza, że do podstawowych zadań Biblioteki należy m.in. prowadzenie działalności edukacyjnej. Doprecyzowanie tego zapisu znajduje się w § 7, w którym czytamy o organizowaniu szkoleń w zakresie korzystania z tradycyjnych i cyfrowych zasobów bibliotecznych. Jak przedstawiono prowadzenie działalności edukacyjnej przez bibliotekę jest uregulowane prawnie na różnych poziomach.

Biblioteka Jagiellońska jest jedną z jednostek pozawydziałowych Uniwersytetu Jagiellońskiego, zatrudniająca ponad 400 pracowników w 11 oddziałach. Pracownicy Biblioteki Jagiellońskiej podejmują od lat wiele różnych działań mających na celu jak najefektywniejsze włączenie się w proces dydaktyczny całej społeczności akademickiej oraz realizowania różnorodnych inicjatyw edukacyjnych dla ogółu społeczeństwa.

Od kilkunastu lat możemy zaobserwować przeniesienie akcentu z funkcji „statycznej” biblioteki, czyli dotyczącej jej tradycyjnych działań takich jak gromadzenie, opracowanie, przechowywanie i udostępnianie zbiorów na funkcję „dynamiczną”, tj. wyjście na zewnątrz, czyli podejmowanie dzia-

¹ Uniwersytet Jagielloński, Kraków.

łań edukacyjnych i promocyjnych przez kanały tradycyjne – m.in. kontakty osobiste oraz za pośrednictwem Internetu.

W ostatnich latach odnotowany został spadek liczby studentów w Polsce. Jak podaje Główny Urząd Statystyczny w roku akademickim 2014/2015 było 1469486 osób studiujących (Rocznik, 2016, s. 357), w 2015/2016 – 1405133 osoby (Rocznik, 2017, s. 355), a w roku 2016/2017 – 1348822 osoby (Rocznik, 2017, s. 355). Daje to średni 4% spadek każdego roku. Dla porównania liczba osób posiadających aktywne konto w Bibliotece Jagiellońskiej na koniec 2015 r. to 25191, w 2016 r. – 24412 i w 2017 r. – 23546 co daje spadek aktywnych użytkowników w granicach 3%-3,5% każdego roku (dane pochodzą z wewnętrznych sprawozdań rocznych Kierownika Oddziału Udostępniania Zbiorów i Informacji Naukowej).

Na uwagę zasługuje fakt, że Biblioteka Jagiellońska nierozzerwalnie od setek lat związana z Uniwersytetem Jagiellońskim otwiera swoje drzwi coraz szerzej dla osób spoza Uniwersytetu. Na podstawie danych z ostatnich lat obserwujemy stały podział po około 50% na użytkowników z UJ i spoza UJ. Odpowiednio było to: na koniec 2015 r. – 12826 osób z UJ i 12365 osób spoza UJ, w 2016 r. – 12431 z UJ i 11981 spoza UJ i w 2017 r. 12368 z UJ i 11178 spoza UJ.

Działania wspomagające proces dydaktyczny dedykowane dla całej społeczności Uniwersytetu Jagiellońskiego

Pracownicy Biblioteki Jagiellońskiej podejmują wiele różnych inicjatyw skierowanych do studentów i pracowników Uniwersytetu Jagiellońskiego, związanych z szeroko pojętą edukacją.

Pierwszą, prowadzoną od lat działalnością, są lekcje biblioteczne. Od wielu lat lekcje biblioteczne nie są obowiązkowe dla studentów pierwszego roku Uniwersytetu Jagiellońskiego, jednak wielu wykładowców zamawia dla swoich studentów tego typu zajęcia. Lekcja bibliteczna to zajęcia z techniki korzystania z Biblioteki Jagiellońskiej. Lekcja trwająca około 1,5 godziny prowadzona jest przez doświadczonego pracownika Biblioteki. W czasie spotkania połączonego z oprowadzaniem po Bibliotece omówione zostają najważniejsze zasady niezbędne do sprawnego korzystania z zasobów (są to zasady dotyczące zapisania się do Biblioteki, szukania w katalogach, korzystania z czytelni i wypożyczalni). Bardzo często dla wielu osób jest to pierwsze zetknięcie się z tak dużą biblioteką, posiadającą wielomilionowe zbiory i mającą złożone zasady ich udostępniania.

Ważnym elementem kształcenia przyszłych kadr Biblioteki są praktyki organizowane wspólnie z Instytutem Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UJ. Najczęściej są prowadzone w wymiarze 120 godzin. Obejmują swoim zakresem szkolenia w różnych oddziałach Biblioteki tak, aby studenci mogli zapoznać się ze specyfiką pracy na wielu różnych stanowiskach.

skach pracy w bibliotece akademickiej. Zajęcia mają wymiar zarówno teoretyczny, jak i praktyczny, w zależności od umiejętności posiadanych już przez praktykantów. Praktyki kończą się wystawieniem opinii o ich przebiegu. Dla studentów jest to również doskonała okazja do skonfrontowania swoich wyobrażeń o pracy w bibliotece z rzeczywistością.

Bardzo praktyczny wymiar mają warsztaty przeprowadzane dla pracowników innych bibliotek, tworzących wspólny komputerowy katalog zbiorów bibliotek Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zajęcia odbywają się w Bibliotece Jagiellońskiej i są prowadzone przez pracowników różnych oddziałów w formie ćwiczeń praktycznych w pracowni komputerowej. Podczas zajęć uczestnicy poznają lub doskonala zasady katalogowania różnych rodzajów dokumentów i tworzenia haseł wzorcowych.

Kolejną formą edukacji są prezentacje nowych lub już użytkowanych baz danych prenumerowanych przez Uniwersytet Jagielloński. Ten rodzaj wystąpień jest organizowany wspólnie z producentami lub przedstawicielami firm dystrybuujących bazy w Polsce. Kolekcja baz prenumerowanych jest z roku na rok sukcesywnie powiększana. Oprócz prezentacji nowych baz, organizujemy lub przeprowadzamy dodatkowe prezentacje, m.in. jeżeli pojawiają się nowe interfejsy i nowe funkcjonalności w bazach już wcześniej dostępnych. Jest to szczególnie ważne dla osób chcących na bieżąco poznawać światową literaturę naukową z różnych dziedzin.

Na szczególną uwagę zasługuje cykl wykładów „Ars Quaerendi Plus” prowadzony w Bibliotece Jagiellońskiej od października 2011 r. Są to wykłady przeprowadzane na zamówienie, dla grup zorganizowanych. Cykl wyewoluował ze standardowych wykładów „Ars Quaerendi”, które zostaną omówione w dalszej części artykułu. Tematyka zamawianego wykładu może obejmować jeden ze standardowych wykładów z cyklu „Ars Quaerendi”, ale w innym, dogodnym dla grupy terminie lub obejmować dodatkowe tematy, nieujęte w standardowym cyklu „Ars Quaerendi”. Mogą to być m.in. strategie wyszukiwania piśmiennictwa z różnych dziedzin, katalogi Biblioteki Jagiellońskiej, dostępne w Internecie (Katalog Zbiorów Bibliotek UJ, Katalog Podstawowy tzw. starych druków zwartych do 1949 r.), wyszukiwanie cytowań publikacji naukowych, wyszukiwanie piśmiennictwa naukowego i jego organizacja w programie Mendeley. Tematyka tego typu zajęć jest zawsze szczegółowo omawiana z zamawiającym. Zajęcia są przeprowadzane w Bibliotece Jagiellońskiej oraz w macierzystych instytutach zamawiających. Mają one zarówno charakter prezentacji, jak i ćwiczeń praktycznych w pracowniach komputerowych danych instytutów.

Szkolenia dla osób i grup spoza Uniwersytetu Jagiellońskiego

Nasi czytelnicy zasadniczo tworzą dwie kategorie, które możemy określić poprzez relacje z bibliotekarzem. Po pierwsze są to klienci, którzy domagają się dostarczenia im usługi informacyjnej. Mają oni zwykle roz-

poznana i określona potrzeba informacyjna, a od bibliotekarza oczekują szybkiej i profesjonalnej obsługi. Drugą coraz liczniejszą, grupę stanowią osoby z brakiem dostatecznych umiejętności informacyjnych, potrzebujące prowadzenia i szkolenia. Dla tych osób podejmujemy działania mające na celu wykształcenie u nich kompetencji informacyjnych. Kompetencje te, to nie tylko umiejętności potrzebne do zdobycia informacji, ale też do ich oceny i wykorzystania.

W Bibliotece Jagiellońskiej prowadzimy działalność edukacyjną, z której skorzystać mogą nie tylko osoby związane z Uniwersytetem Jagiellońskim, ale wszystkie zainteresowane osoby i grupy. Od lat Biblioteka Jagiellońska w ramach obowiązkowej działalności edukacyjnej prowadzi na zamówienie zajęcia dla zorganizowanych grup w dwóch formach: przedstawionych wcześniej lekcji bibliotecznych oraz wycieczek po Bibliotece.

Wycieczki po Bibliotece to możliwość zwiedzania Biblioteki Jagiellońskiej. Są przeznaczone dla osób pragnących zobaczyć „od środka” stary i nowy gmach Biblioteki – jego katalogi, czytelnie i inne ciekawe miejsca.

Również od lat BJ daje możliwość odbycia szkolenia zawodowego dla bibliotekarzy zarówno z Polski, jak i z innych krajów. Stażystami zajmują się pracownicy wyznaczeni zgodnie z potrzebami konkretnych stażystów. Kryteriami doboru opiekunów są zainteresowania osób odbywających staż i język komunikacji.

Standardowe zajęcia dydaktyczne w Bibliotece Jagiellońskiej adresowane do wszystkich zainteresowanych to prowadzone od marca 2005 r. wykłady „Ars Quaerendi”. Jest to cykl wykładów poświęconych narzędziom i strategiom wyszukiwania informacji w Internecie. Wykłady obejmują zarówno ogólnodostępne źródła, jak i zakupione bazy. Tematyka cyklu stopniowo się poszerzała i obecnie obejmuje on siedem wykładów:

1. Katalogi biblioteczne bez tajemnic.
2. Bibliograficzne bazy danych Biblioteki Narodowej, dostępne w Internecie.
3. Polskie bibliografie i informatory w Internecie.
4. Wprowadzenie do wyszukiwania zasobów w bibliotekach cyfrowych i repozytoriach.
5. Zagraniczne bazy danych online, dostępne w UJ.
6. Ogólnodostępne bazy i informatory zagraniczne.
7. Strategie wyszukiwania.

Wykłady powtarzane są co miesiąc od października do maja, stale w tym samym dniu tygodnia, obecnie – w każdą środę. Szczegóły podane są w harmonogramie dostępnym na stronie WWW BJ. W roku 2017 odbyło się 39 wykładów „Ars Quaerendi”, w których udział wzięły 352 osoby.

W dobie Internetu ważnym aspektem działalności edukacyjnej jest użycie do tego celu strony WWW biblioteki i różnorodnych portali społecznościowych. Wykorzystując Internet nie tylko mamy możliwość dostarcza-

nia informacji o prowadzonych i proponowanych przez Bibliotekę zajęciach dydaktycznych w „realnej” rzeczywistości, ale także możemy dostarczać różne treści edukacyjne np.: instrukcje, lekcje, kursy, webinaria, wirtualne wycieczki po bibliotece, wirtualne wystawy. Nasze kilkuletnie doświadczenia ze szkoleniami online prowadzonymi w ramach poradnika „Biblioteka Jagiellońska dla początkujących” i serwisu dla bibliotekarzy „Vademecum Katalogowania” – pozwalają stwierdzić, że do tych możliwości jednak należy podchodzić z rozważą po rozpoznaniu rzeczywistych potrzeb tak, aby nakłady pracy równoważyły się planowanymi korzyściami, czyli wynikami dydaktycznymi. Obecnie materiały edukacyjne na stronie WWW BJ to głównie instrukcje do różnych programów i narzędzi, jakimi dysponuje Biblioteka (np.: CHAMO, EDS, Mendeley) oraz cykl „Bazy miesiąca”. Cykl ten jest w każdym miesiącu poświęcony innej dziedzinie wiedzy. Podajemy tu informacje o wybranych dwóch, trzech bazach zakupionych lub ogólnodostępnych w Internecie. Na informacje składa się opis, oraz linki do instrukcji lub webinarów odnoszących się do danej bazy.

Internet pozwala Bibliotece w nowy i efektywny sposób łączyć działalność edukacyjną z promocją swoich zbiorów. Wykorzystujemy do tego nie tylko stronę WWW Biblioteki, ale też profil na Facebooku i Bloga Biblioteki Jagiellońskiej. Informujemy tam o ważnych wydarzeniach mających miejsce w Bibliotece, np. o wykładach, wystawach, spotkaniach z ciekawymi ludźmi. Ważnym wydarzeniem w przestrzeni edukacji są corocznie odbywające się imprezy takie jak: „Nocna nauka w Bibliotece Jagiellońskiej”, „Noc Bibliotek”, „Tydzień Bibliotek”.

W ostatnich pięciu latach odnotowaliśmy gwałtowny skok w ilości odpowiedzi udzielanych drogą elektroniczną (w 2014 r. udzieliliśmy ich około 600, a w 2017 r. około 1600). Głównie jest to rezultat uruchomienia poprzez stronę WWW BJ usługi „Zapytaj Bibliotekarza”. Staramy się na wszystkie pytania odpowiedzieć profesjonalnie i w miarę szybko. Zauważyliśmy jednocześnie, że problemem czytelników są wciąż małe kompetencje informacyjne, których nie da się łatwo rozwiązać np. przez podanie prostej lokalizacji poszukiwanego źródła. Wtedy zapraszamy użytkowników do osobistego kontaktu w ramach usługi „Bibliotekarz dla Ciebie” (BdC). Usługa ta oferuje indywidualne, bezpłatne konsultacje dotyczące:

- korzystania z katalogów tradycyjnych i elektronicznych,
- wyszukiwania w bazach danych, polskich i obcych,
- korzystania z zasobów online,
- sporządzania bibliografii,
- przeprowadzania analizy bibliometrycznej,
- korzystania z programu Mendeley.

Osoby, które chcą skorzystać z konsultacji „Bibliotekarz dla Ciebie” proszone są o zgłoszenie się do bibliotekarza dyżurującego w Czytelnii Informacji Naukowej. Istnieje także możliwość wcześniejszego umówienia

– telefonicznie lub e-mailowo – terminu konsultacji i określenia jej tematu. W czasie konsultacji staramy się być przewodnikiem i towarzyszem; bardziej nauczycielem strategii wyszukiwania niż dostarczycielem informacji czy gotowych rozwiązań. Wymaga to od pracowników nie tylko wiedzy bibliotecznej, ale też umiejętności dydaktycznych oraz kompetencji społecznych pozwalających na nawiązanie dobrego kontaktu z czytelnikiem. „Bibliotekarz dla Ciebie” to około 50 konsultacji w ciągu roku. Oto niektóre zagadnienia, w których rozwiązaniu towarzyszyliśmy naszym czytelnikom w ostatnim roku:

- współczesna recepcja *Trenów* Jana Kochanowskiego,
- zaślubiny z morzem,
- motyw Żyda w literaturze oświeceniowej,
- motyw uczyty w literaturze staropolskiej,
- jakość wody w basenie,
- konsultacje dotyczące korzystania z programów do zarządzania bibliografią (Mendeley, Zotero),
 - sporządzanie bibliografii załącznikowej,
 - wpływ kolagenu na włosy i paznokcie,
 - dostęp do publikacji z Jagiellońskiej Biblioteki Cyfrowej,
 - źródła dotyczące tematyki prawniczej,
 - źródła prawnicze,
 - pomoc w sporządzeniu raportu cytowań i obliczania indeksu Hirscha.

Zaletą BdC jest mobilny charakter tej usługi. Bibliotekarz pełniący dyżur w czytelni jest ograniczony miejscem i czasem. Musi nadzorować pracę czytelni, rejestrować czytelników, w związku z czym nie może poświęcić zbyt wiele uwagi tylko jednej osobie. Bibliotekarz umówiony na konsultacje BdC ma odpowiednią ilość czasu dla każdego czytelnika, może mu zaprezentować całą Bibliotekę, pokazać mu jak korzystać z poszczególnych czytelni, katalogów czy innych dostępnych usług. Zauważyliśmy już prawidłowość polegającą na tym, że gdy pojawi się na konsultacji jeden student z danego kierunku, wkrótce przychodzą następni. Stąd w bieżącym roku mieliśmy serie konsultacji dotyczące literatury staropolskiej, administracji czy kosmetyki.

Szkolenia dla pracowników Biblioteki Jagiellońskiej

Specjalnym rodzajem szkoleń przeprowadzanych w Bibliotece Jagiellońskiej są zajęcia adresowane do pracowników Biblioteki. Celem ogólnym tych szkoleń jest utrwalenie i rozszerzenie zakresu posiadanej wiedzy i umiejętności potrzebnych do realizacji obowiązków zawodowych bibliotekarza. W Bibliotece Jagiellońskiej pracuje ponad 400 osób. Praca rozdzielona jest według zakresów czynności dla poszczególnych oddziałów, sekcji i osób. Często są to zadania bardzo specjalistyczne, które wykonują dwie lub trzy osoby

z odpowiednim przygotowaniem. Ponieważ Biblioteka musi sprawnie funkcjonować jako jedna instytucja, ważne jest, aby wszyscy pracownicy mieli rozeznanie dotyczące prac wykonywanych w Bibliotece. Ma to bezpośredni wpływ na silniejszą identyfikację pracownika z instytucją, na większą integrację pracowników między sobą, a ostatecznie na lepszą jakość realizowanych zadań, co przekłada się na wzrost satysfakcji użytkowników.

Podstawowe szkolenia dla pracowników w Bibliotece Jagiellońskiej to tzw. szkolenia wewnętrzne – ustalane dla konkretnego pracownika i wymagane do jego dalszego awansu. Podczas takiego szkolenia pracownik poznaje zadania wykonywane w poszczególnych oddziałach Biblioteki.

Innym rodzajem szkoleń są pokazy i prezentacje przygotowane przez pracowników jednego oddziału dla grupy pracowników z innych oddziałów, np. w ostatnim roku pracownicy Oddziału Udostępniania Zbiorów i Informacji Naukowej wzięli udział w pokazach/szkoleniach w poszczególnych sekcjach Oddziału Zbiorów Specjalnych (tj. w: Sekcji Starych Druków, Sekcji Rękopisów, Sekcji Dokumentów Życia Społecznego) oraz w Magazynach BJ i w Archiwum UJ.

O ile w prowadzenie szkoleń wewnętrznych i grupowych między oddziałami zaangażowani są bibliotekarze tych jednostek, to organizacją dodatkowych warsztatów dla pracowników zajmują się głównie pracownicy Sekcji Informacji Naukowej z Oddziału Udostępniania Zbiorów i Informacji Naukowej. Szkolenia przeprowadzane przez tą Sekcję w ostatnich latach związane były głównie z potrzebą przedstawienia pracownikom Biblioteki nowych narzędzi do pracy, którymi dysponuje Biblioteka. W związku z wdrożeniem nowej wersji interfejsu dla Komputerowego Katalogu Zbiorów Bibliotek UJ odbyły się zajęcia dotyczące systemu CHAMO. W związku z zakupem wersji Premium menadżera bibliografii Mendeley przeprowadzono ćwiczenia dotyczące wykorzystania tego programu. Ponadto pracownicy mogli wziąć udział w testowaniu multiwyszukiwarek EBSCO Discovery Service i Summon firmy ProQuest.

Pracownicy Sekcji Informacji Naukowej przeprowadzają również cykliczne, raz w miesiącu, szkolenia dla bibliotekarzy Biblioteki Jagiellońskiej chcących uaktualnić i poszerzyć swoją znajomość tradycyjnych i elektronicznych źródeł bibliograficznych. Każdy z dziesięciu pracowników Sekcji Informacji Naukowej specjalizuje się w przydzielonych mu dyscyplinach wiedzy. W zakresie jego obowiązków jest dbanie o zapewnienie dostępu do tradycyjnych i elektronicznych źródeł z danej dyscypliny, a w tym: sprowadzanie interesujących nowości do księgozbioru podręcznego, monitorowanie zmian i aktualizacja baz dziedzinowych na stronie WWW BJ, promowanie baz ze swojej dziedziny w cyklu „Bazy miesiąca” na stronie WWW BJ oraz przygotowywanie prezentacji dla pracowników Biblioteki w cyklu – „Dziedzinowe źródła informacji bibliograficznych”. Pracownicy SIN przeprowadzili już kilkanaście takich prezentacji i dotyczyły one tradycyjnych

i elektronicznych źródeł z następujących dziedzin i zagadnień: historii i genealogii, informacji o bibliotekach i archiwach, baz biograficznych, językoznawstwa i nauki o literaturze, medycyny, polityki, prawa i administracji, ekonomii i zarządzania, filozofii i religii, matematyki i fizyki, cracovianów, zmian w bibliograficznych bazach danych Biblioteki Narodowej. Ten rodzaj szkolenia nazywamy „szkoleniem dla szkolących” – chodzi o to żeby pracownicy Biblioteki a zwłaszcza pracownicy informacji naukowej dzielili się między sobą wiedzą i doświadczeniem, aby mogli je potem wykorzystać w kontaktach z użytkownikiem.

Mocną stroną zespołu SIN jest wykształcenie kierunkowe zatrudnionych tu osób. W Sekcji pracują absolwenci bibliotekoznawstwa, ale także filozofii, ekonomii, historii (w tym trzech ze stopniem doktora). Pomimo, iż część pracowników Sekcji ma za sobą akademickie doświadczenie pedagogiczne, dostrzegamy potrzebę rozwijania umiejętności dydaktycznych. Dlatego staramy się brać udział w proponowanych przez Uniwersytet kursach i szkoleniach doskonalących efektywność przekazu dydaktycznego. Jednocześnie widzimy, że w pracy z czytelnikiem, który często poza zwykłym udzieleniem informacji oczekuje szerszej indywidualnej opieki, potrzebne są tzw. kompetencje miękkie. Kompetencje i umiejętności społeczne, które pomagają trafnie spostrzegać potrzeby innych ludzi, odczytywać ich intencje, prawidłowo oceniać ich problemy. W kontekście pracy z czytelnikiem chodzi o umiejętności, które pomogą bibliotekarzowi dokładnie zinterpretować indywidualną potrzebę informacyjną konkretnego użytkownika i adekwatnie na nią odpowiedzieć.

Wnioski i plany

Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach określa, że biblioteki służą potrzebom nauki i kształcenia. Biblioteka Jagiellońska, wypełnia te zadania nie tylko przez organizowanie szkoleń w zakresie korzystania z tradycyjnych i cyfrowych zasobów bibliotecznych, ale również poprzez prowadzenie zajęć dydaktycznych w różnych formach. Przyjęliśmy za zasadę, że dydaktyka w bibliotece musi obejmować:

- samokształcenie,
- kształcenie wzajemne,
- nauczanie.

Biblioteki zawsze były postrzegane, jako dobre miejsce do samodzielnej nauki. Wydawałoby się, że powszechna dostępność Internetu może to zmienić. Okazuje się jednak, że czytelnicy chętnie przychodzą do biblioteki właśnie jako do miejsca specjalnie dedykowanego samodzielnej nauce. W Bibliotece Jagiellońskiej od dwóch lat organizujemy we współpracy ze stowarzyszeniem All In UJ „Sesyjną nocną naukę w Bibliotece Jagiellońskiej”. Jest to możliwość nauki nocnej w Czytelnicy Głównej Biblioteki Jagiel-

łońskiej do godz. 00.30. Z każdą kolejną edycją tego wydarzenia mieliśmy więcej chętnych i stopniowo wydłużyliśmy czas trwania. Od początkowo jednego dnia w sesji zimowej 2017 r. i dwóch dni w sesji letniej 2017 r., do pięciu dni w sesjach zimowej i letniej w 2018 r. Taki scenariusz chcemy utrzymać w kolejnych latach.

Kształcenie wzajemne jest to nowe wyzwanie w Bibliotece Jagiellońskiej. Problemem jest brak odpowiednich pomieszczeń do pracy głośnej. Staramy się w tym celu udostępnić salę konferencyjną lub wydzielić część Czytelni Informacji Naukowej. Planujemy dostosować i udostępnić kolejne pomieszczenie dla pracy grupowej.

Nauczaniem użytkowników zajmują się głównie pracownicy Sekcji Informacji Naukowej. Często samodzielnie inspirują działalność dydaktyczną w różnych formach i to nie tylko z obowiązku (co na chwilę obecną dotyczy tylko bibliotekarzy dyplomowanych), ale ponieważ mając stały kontakt z użytkownikiem, rozpoznają taką potrzebę. W przyszłości planujemy rozszerzyć ofertę edukacyjną. Chcemy wyraźniej skoncentrować się na szkoleniach z dziedziny baz danych i skierować ofertę bezpośrednio do zainteresowanych daną dziedziną osób i grup. W tym celu planujemy nawiązać ściślejszy kontakt z opiekunami studentów i pracownikami naukowymi prowadzącymi poszczególne zajęcia.

Wprawdzie Ustawa o bibliotekach nie obliuguje bibliotek do prowadzenia działalności dydaktycznej, ale obecnie raczej trudno bez takiej działalności wypełniać misję edukacyjną biblioteki. W Bibliotece Jagiellońskiej mamy za sobą lata doświadczeń w prowadzeniu różnego rodzaju szkoleń i zamierzamy tę działalność kontynuować oraz rozszerzać. Nasz cel w zakresie dydaktyki to realizacja idei, że Biblioteka Jagiellońska to dobre miejsce dla edukacji we wszystkich jej wymiarach.

Bibliografia

- Babik, W. (2014). Biblioteka akademicka na rozdrożu: o współczesnych przemianach w środowisku informacyjnym bibliotek. W: M. Odlanicka-Poczobutt, K. Ziolo (red.), *Biblioteka akademicka: infrastruktura – uczelnia – otoczenie: Gliwice 24-25 października 2013 r.* (s. 31-50). Gliwice: Wydawnictwo Politechniki Śląskiej.
- Derfert-Wolf, L. (2009). Information literacy – kształcenie umiejętności informacyjnych w bibliotekach akademickich. W: B. Antczak-Sabala, M. Kowalska, L. Tkaczyk (red.), *Przestrzeń informacyjna biblioteki akademickiej – tradycja i nowoczesność: praca zbiorowa* (s. 185-208). Toruń: Wyższa Szkoła Bankowa.
- Kisilowska, M. (2016). *Kultura informacji*. Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.
- Paszko, A., Tańkowski, P. (2013/2014). Biblioteka akademicka: partner w procesie naukowo-dydaktycznym. *Folia Bibliologica*, 55/56, 105-120.

- Pugacewicz, I.H. (2017). Biblioteka Saint Geneviève i jej tożsamość środowiskowa. W: A. Mierzecka, E.B. Zybert (red.), *Institucje kultury jak ośrodki życia społecznego* (s. 156-174). Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.
- (Regulamin, 2017). Regulamin Biblioteki Jagiellońskiej. Pobrane 13 czerwca 2018, z: http://www.bj.uj.edu.pl/documents/4148353/135333180/Regulamin_BJ_2017.pdf/73c477b2-2b81-4dec-9cae-660bfbebf7c
- (Rocznik, 2016). Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2016. Pobrane 13 czerwca 2018, z: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-rzeczypospolitej-polskiej-2016,2,16.html>
- (Rocznik, 2017). Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2017. Pobrane 13 czerwca 2018, z: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-rzeczypospolitej-polskiej-2017,2,17.html>
- (Statut, 2006). Statut Uniwersytetu Jagiellońskiego uchwalony przez Senat Uniwersytetu Jagiellońskiego 7 czerwca 2006 roku. Pobrane 13 czerwca 2018, z: http://www.uj.edu.pl/documents/10172/84592034/Statut_UJ_ost_zm_27.09.2017.pdf/be-d09ef4-f1d2-4909-9900-1def152623a6
- (Ustawa, 1997). Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach. (Dz.U. 1997, nr 85 poz. 539).
- Wilk, G. (2014). Czytelnik w bibliotece akademickiej XXI wieku – gość? klient? użytkownik? W: J. Przybysz, P. Pioterek, M. Nowak (red.), *Budowanie relacji z klientem biblioteki* (s. 51- 62). Poznań: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej.
- Wojnarowicz, S., Kasperek B. (red.). (2015). *Biblioteka w czasie – czas w bibliotece*. (t. 2: *Współczesność*). Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Zioło, K. (red.). (2012). *Gdzie jesteś czytelniku? Rola biblioteki w strategii i działalności uczelni wyższej: XXV Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich*. Gliwice: Wydawnictwo Politechniki Śląskiej.

Aleksandra Prokop-Kacprzak, Marzanna Baś

The activity of the Jagiellonian Library in supporting the didactic process of the Jagiellonian University and in the implementation of the social need for lifelong learning

Abstract

Fulfilling the tasks imposed on libraries by „The Act on Libraries” would not be possible without providing adequate training for users. The article shows how the Jagiellonian Library organizes and conducts trainings. We want the Library to be perceived as an inviting place for education in all its aspects: self-study, mutual education, and instructing.

Keywords: information literacy, information services, user education, librarians – training

Aleksandra Prokop-Kacprzak, Marzanna Baś

***Aktywność Biblioteki Jagiellońskiej we wspomaganiu procesu dydaktycznego
Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz w realizacji społecznej potrzeby uczenia się
przez całe życie***

Streszczenie

Wypełnianie zadań, jakie nakłada na biblioteki Ustawa o bibliotekach, nie jest możliwe bez prowadzenia przez biblioteki działalności dydaktycznej. Artykuł prezentuje jak w Bibliotece Jagiellońskiej organizujemy i prowadzimy szkolenia w zakresie korzystania z zasobów bibliotecznych. Dydaktyka w bibliotece musi obejmować: samokształcenie, kształcenie wzajemne, nauczanie. Dążymy do tego, aby Biblioteka postrzegana była, jako dobre miejsce dla edukacji w jej wszystkich wymiarach.

Słowa kluczowe: kompetencje informacyjne, usługi informacyjne – szkolenie użytkowników, bibliotekarze – szkolenia

